

Austatud haridus- ja teadusminister, lugupeetud külalised, head kolleegid, armsad vennad ja õed hariduses!

Mul on väga hea meel avada 5. väärtuskasvatuse konverentsi „Hea kooli mõõdupuud“. Konverents toimub riikliku programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ raames. Soovin tänada Haridus- ja Teadusministeeriumi toetuse eest. Detsembrikonverentsist on kujunemas traditsioon. Sel aastal pidime juba nädal enne konverentsi algust registreerimise kinni panema. Oleme igal aastal õppinud tundma mõne maa kogemust hariduselu ja väärtuskasvatuse korraldamisel. Varem oleme teinud koostööd heade partneritega USA-st, Suurbritanniast, Soomest, Taanist. Sel aastal siis õpime tundma Norra kogemust.

Tahaksin ka tänada **Kuninglikku Norra Saatkonda**, kes sel aastal toetab välislektori Godi Kelleri kutsumist.

Konverentsi eesmärgiks on juhtida tähelepanu hea kooli mõiste mitmekesisusele ning leppida kokku hea kooli kriteeriumides.

Praegu reastatakse koolid pingeridadesse vaid gümnaasiumi lõpueksamite alusel. Taolised pingeread on aga saanud terava kriitika osaliseks.

Esiteks on need tabelid ebaõiglased. Koolide rittaseadmine riigieksamite tulemuste alusel ei võta arvesse, milline oli õpilaste algtase ja kui palju nende tulemuste saavutamisel oli üldse kooli teene.

Teiseks jätavad praegused edetabelid kõrvale põhikoolid. Kui neist ei räägita, siis neid ka ei märgata ja nende maine kannatab. Ometi on paljud edukad gümnaasiumilõpetajad saanud tugeva põhja alla mõnes varju jäävas põhikoolis. Haridusuuenduste peaküsimuseks on just põhikooli suurem väärtustamine.

Kolmandaks on ühe mõõdiku alusel tehtud pingeread kahjulikud, sest süvendavad edukultust ja hariduse käsitlemist pelgalt vahendina edu saavutamisel. Lapsevanemates tekitatakse ekslik tunne, et pingerea eesotsas olevatest koolidest lunastatakse pilet õnnelikku tulevikku.

Paljudelt lastelt, kes ihaldatud koolidesse sisse ei saa, võetakse eneseusk, mis teatavasti on edu alus. Kõige halvem on aga see, et nii pannakse koolid omavahel konkureerima, selle asemel et toetada koostööd ja heade kogemuste vahetamist.

Paljud kriitikud on osutanud, kuidas sellised edetabelid on kahjulikud ja takistavad haridusparadigma vahetumist. Koostöö asemel soodustavad need võistlemist, takistades koolidel koostöö tegemist ja oma heade praktikate jagamist. Laste kasvatamisel õnnelikeks inimesteks on vaja eri osapoolte- kooli, kodu, huvikoolide, noortekeskuste ja omavalitsuste, riigi koostööd, mida praegused mõõdupuud paraku ei mõõda. Mida aga ei mõõdeta, seda ka piisavalt ei väärtustata, sellega ei tegelda. Sa saad seda, mida sa mõõdad. Kui soovima liikuda arengut ja koostööd toetava kooli poole, nagu Haridusstrateegia 2020 seda sõnastab, siis peame leidma koolide headuse hindamiseks ja heade koolide esiletõstmiseks sobivamad viisid.

Vaja on juhtida avalikkuse, eelkõige lapsevanemate tähelepanu hea kooli mõiste kompleksusele. See, mida me peame heaks kooliks, sõltub sellest, mida me koolilt ootame. Peaksime teadvustama, et tegelikult ootame ju rohkem kui lihtsalt teadmiste omandamist. Pädevuspõhises koolis peab õpilane omandama teadmiste kõrval ka oskused ja väärtushoiakud. Ootame, et koolis kasvaksid targad, ettevõtlikud, loovad, hoolivad, ausad, vastutustundlikud inimesed, kes on valmis täitma oma rolle tööelus, avalikus elus ja perekonnaelus. Hea kool aitab kaasa selliste isiksuseomaduste kujunemisele ja aitab seega kaasa õnnelike inimeste ja sidusa ühiskonna tekkimisele.

Hea kooli mõistet saab sisustada väga erinevalt. Esiteks tuleks teha vahet heal põhikoolil, gümnaasiumil, kutsekoolil, heal lasteaial. Erinevad põhikoolid, gümnaasiumid, kutsekoolid ja lasteaiad võivad olla erinevas mõttes head. Tänapäevase konverentsi eesmärk on arutada, mis tingimused peaksid **veel** olema täidetud, lisaks headele õpitulemustele, et me saaksime rääkida heast koolist (nt koostöine õhkkond, kaasav ja elav õpetamine, teadlik sihiseade ja süsteemne väärtuskasvatus, turvaline ja tervislik koolikeskkond, õpilase individuaalsuse väärtustamine, tugispetsialistide, kogukonna, lapsevanemate, õpilaste kaasamine, innustav ja avatud juhtimine). Töötubades vaatame, millised on hea kooli erinevad koostisosad, mida saavad teha eri osapooled (koolijuhid, õpetajad, tugispetsialistid, õpilased, vanemad, koolipidajad) hea kooli loomiseks.

Tunnustussüsteem: Konverents on esimene samm hea kooli kvaliteedimärgi loomise poole. 2013. aasta jooksul peaksid erinevad osapooled (koolijuhid, õpetajad, tugispetsialistid, õpilased, lapsevanemad, teadlased) jõudma kokkuleppele selles, mis on hea kool. Leidmaks eri kriteeriumide täitmise hindamiseks sobivad mõõtmisvahendid, on koos Haridus- ja Teadusministeeriumiga kavas vaadata üle senised andmekogumisviisid ja koolide hindamise vahendid ning vajadusel neid täiustada. Kavastatakse aasta jooksul töötada välja uus tunnustussüsteem, mis võimaldaks tõsta esile haridusasutusi, mis täidavad piisavat hulka hea kooli kriteeriume. Hea kooli kvaliteedimärgi taotlemiseks peavad koolid ise kirjeldama, kuidas nad erinevaid kriteeriume täidavad. Kooli enesekirjeldus tehakse avalikult kättesaadavaks. See annab lapsevanematele ja gümnaasiumi osas ka õpilastele endile võimaluse teadlikumalt valida meelepärast kooli. Sooviks pole mitte uute pingeridade tekitamine, vaid tugevdada koolide eneseanalüüsi- ja refleksioonivõimet ning kvaliteedimärgi omistamise kaudu väärtustada ja teha lapsevanematele ning ühiskonnale tervikuna nähtavamaks seda erilist tööd, mida kool teeb õpilase arengu toetamisel.